

Zajišťování BOZP při činnosti společenství vlastníků jednotek

Společenství vlastníků jednotek (dále jen „SVJ“), které je zvláštní formou spolku, není majitelem domu, ani pozemku, na kterém dům stojí, a ze zákona nesmí podnikat. To u někoho může vést k dojmu, že se na něj zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nevztahuje. Není tomu však tak. Zajišťování některých povinností z uvedených oblastí se za určitých podmínek vztahuje i na společenství, a to i v případě, že nikoho nezaměstnávají.

Společenství vlastníků jednotek zaměstnavatelem

Zaměstnává-li SVJ alespoň jednoho zaměstnance, např. účetní, údržbáře, a to i jen na dohodu (dohodu o provedení práce, dohodu o pracovní činnosti) je povinno vůči němu zajistit bezpečnost a ochranu zdraví při práci, včetně úhrad pojištění své odpovědnosti pro případ vzniku pracovního úrazu nebo přiznání nemoci z povolání. Seznam povinností SVJ je závislý na konkrétních podmínkách a může být poměrně rozsáhlý. Především se však jedná o následující povinnosti.

Lze oprávněně předpokládat, že SVJ nebude mít více než dvacet pět zaměstnanců, a proto si může BOZP zajišťovat samo, pokud má pro zajišťování BOZP potřebné znalosti. To však asi ve většině případů mít nebude, a proto si bude muset zajistit odborně způsobilou osobu k zajišťování úkolů v prevenci rizik (dříve technik BOZP). Dále by si mělo zajistit lékaře, který mu bude poskytovat pracovnělékařské služby (lékařské prohlídky zaměstnanců, kontroly pracovišť z hlediska zajištění ochrany zdraví a poradenskou činnost). Může nastat situace, kdy nebude mít povinnost si tohoto lékaře zajistit, a to v případě výkonu práce na dohodu, která není zařazena jako riziková a není vykonávána činnost, pro jejíž výkon jsou podmínky zdravotní způsobilosti stanoveny zvláštním právním předpisem.

Dále je SVJ, v případě, že zaměstnává zaměstnance, povinno zajistit vyhledávání a hodnocení rizik při jeho práci a přijímat opatření k jejich odstranění nebo alespoň k snížení jejich působení. Také je povinno zajistit provedení kategorizace prací. Obojí provádí odborně způsobilá osoba k zajišťování úkolů v prevenci rizik ve spolupráci s lékařem pracovnělékařských služeb.

SVJ nesmí opomenout vydat seznam zaměstnancům poskytovaných osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů. O výdeji těchto prostředků jednotlivým zaměstnancům musí vést dokumentaci. Zaměstnává-li SVJ účetní, pravděpodobně nebude žádný prostředek poskytovat. Bude-li však zaměstnávat údržbáře, je již dosti pravděpodobné, že je poskytovat bude – montérky, rukavice, mýdlo atd. Návrh tohoto seznamu opět zpracuje osoba odborně způsobilá k zajišťování úkolů v prevenci rizik.

Opomenout též nesmí zajišťovat provádění kontrol, zkoušek, inspekčních prohlídek a revizí technických zařízení a vést o tom dokumentaci, jakož i odstraňovat, případně zajišťovat odstranění závad zjištěných kontrolami, zkouškami, inspekčními prohlídkami nebo revizemi technických zařízení. V praxi to znamená, že pokud svému zaměstnanci pořídí nějaký nástroj, např. vrtačku údržbáři, že je za její bezpečnost odpovědné, a že musí u ní zajišťovat příslušné zkoušky a revize.

Zapomenout též nesmí na zajištění školení pro své zaměstnance. Z toho důvodu musí zajistit zpracování a průběžné aktualizování osnovy školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP. To provede odborně způsobilá osoba k zajišťování úkolů v prevenci rizik. SVJ ji musí schválit. Také musí vést dokumentaci o provedených školeních zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, o jejich seznámení s riziky a přijatými opatřeními a se zařazením jejich práce do kategorie práce a o speciálních profesních školeních. To se může týkat především údržbářů, kteří např. vykonávají práce elektrikáře či svářeče.

Ne poslední povinností SVJ je šetřit vzniklé pracovní úrazy svým zaměstnanců, vést o nich předepsanou dokumentaci, oznamovat a ohlašovat pracovní úrazy na příslušné instituce a stanovit opatření proti opakování. S tím souvisí povinnost vyplácet náhrady škody a nemajetkové újmy vzniklých v důsledku pracovního úrazu. Za tím účelem je SVJ povinno čtvrtletně hradit zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání podle vyhlášky MF č. 125/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

SVJ je povinno zajišťovat kontrolu dodržování BOZP. Jedenkrát za rok musí podle zákoníku práce zorganizovat prověrku BOZP na všech pracovištích a zařízeních.

Společenství vlastníků jednotek zadavatelem stavby

SVJ bývá zadavatelem stavby, resp. stavebních prací. Při plnění této činnosti musí zohledňovat i požadavky zajištění BOZP, které se na něj vztahují.

Z části třetí zákona č. 309/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zadavateli stavby (stavebníkovi, investorovi) vyplývá několik základních povinností. Především se jedná o:

- zajištění zpracování plánu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi koordinátorem BOZP,
- zajištění koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi na koordinaci opatření k zajištění bezpečné a zdravé neohrožující práce na staveništi,
- oznámení zahájení prací oblastnímu inspektorátu práce.

Upřesnění podmínek pro plnění uvedených požadavků uvádí prováděcí předpis nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništi, ve znění č. 136/2016 Sb.

Plánem BOZP na staveništi je ucelený technický dokument, jehož cílem je zajistit co nejlepší bezpečnost práce na staveništi. Smí jej zpracovat, jakož i upravovat a aktualizovat podle skutečného stavu stavby, pouze koordinátor BOZP – viz § 15 odst. 2 zákona č. 309/2006 Sb. (odborně způsobilá osoba k zajišťování úkolů v prevenci rizik není kompetentní ani k jeho aktualizaci). Rozsah a obsah plánu je uveden v příloze č. 6 k nařízení vlády č. 591/2006 Sb.

Zadavatel stavby je povinen zajistit zpracování plánu BOZP v případech, bude-li při výstavbě splněn některý ze dvou parametrů uvedených v § 15 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb., nebo bude prováděna alespoň jedna z prací a činností, které vystavují fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví, jež jsou uvedeny v příloze č. 5 k nařízení vlády č. 591/2006 Sb.

Ve výše zmíněném § 15 odst. 1 jsou uvedeny tyto parametry:

- a) celková předpokládaná doba trvání prací a činností je delší než 30 pracovních dnů, ve kterých budou vykonávány práce a činnosti a bude na nich pracovat současně více než 20 fyzických osob po dobu delší než 1 pracovní den, nebo
- b) celkový plánovaný objem prací a činností během realizace díla přesáhne 500 pracovních dnů v přepočtu na jednu fyzickou osobu.

Za práce a činnosti, které vystavují fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví jsou považovány:

- práce vystavující zaměstnance riziku poškození zdraví nebo smrti sesuvem uvolněné zeminy ve výkopu o hloubce větší než 5 m,
- práce související s používáním nebezpečných chemických látek a směsí klasifikovaných podle přímo použitelného předpisu Evropské unie jako akutně toxické kategorie 1 a 2 nebo při výskytu biologických činitelů podle zvláštních právních předpisů,
- práce se zdroji ionizujícího záření, pokud se na ně nevztahuje atomový zákon,
- práce nad vodou nebo v její těsné blízkosti spojené s bezprostředním nebezpečím utonutí,
- práce, při kterých hrozí pád z výšky nebo do volné hloubky více než 10 m,
- práce vykonávané v ochranných pásmech energetických vedení, popřípadě zařízení technického vybavení,
- studnařské práce, zemní práce prováděné protlačováním nebo mikrotunelováním z podzemního díla, práce při stavbě tunelů, pokud nepodléhají doзору orgánů státní báňské správy,
- potápěčské práce,
- práce prováděné ve zvýšeném tlaku vzduchu (v kesonu),
- práce s použitím výbušnin podle zákona o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě,
- práce spojené s montáží a demontáží těžkých konstrukčních stavebních dílů kovových, betonových a dřevěných určených pro trvalé zabudování do staveb.

Nejméně jednoho koordinátora BOZP na staveništi je zadavatel stavby povinen písemně určit na koordinaci opatření k zajištění bezpečné a zdravé neohrožující práce na staveništi v případě, že na staveništi budou působit zaměstnanci více než jednoho zhotovitele. Koordinátor musí být určen při přípravě stavby od zahájení prací na zpracování projektové dokumentace pro stavební řízení do jejího předání zadavateli stavby a při realizaci stavby od převzetí staveniště prvním zhotovitelem do převzetí dokončené stavby zadavatelem stavby.

Tato povinnost má své výjimky. Jedná se o případy přípravy a realizace stavby:

- u níž nejsou naplněny parametry uvedené v § 15 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb. – viz výše,
- kterou provádí stavebník sám pro sebe svépomocí podle § 160 odst. 3 stavebního zákona,
- která nevyžaduje stavební povolení ani ohlášení podle § 103 stavebního zákona.

Tedy v těchto případech, i když je více než jeden zhotovitel, nemusí si zadavatel zajistit koordinátora BOZP na koordinaci opatření k zajištění bezpečné a zdravé neohrožující práci na

staveništi. To však nevylučuje, že jej nebude potřebovat pro zpracování plánu BOZP na staveništi – viz výše.

Shrnu-li, tak povinnost zajistit si koordinátora BOZP na staveništi za účelem koordinace opatření vzniká pouze v případě, je-li více než jeden zhotovitel a zároveň je naplněn jeden ze dvou parametrů uvedených v § 15 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb.

Zadavatel stavby je povinen předat koordinátorovi veškeré podklady a informace pro jeho činnost, zejména pro zpracování plánu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, včetně informace o fyzických osobách, které se mohou s jeho vědomím zdržovat na staveništi, poskytovat mu potřebnou součinnost a zavázat všechny zhotovitele, popřípadě jiné osoby k součinnosti s koordinátorem po celou dobu přípravy a realizace stavby.

Další povinností zadavatele stavby je doručit oznámení o zahájení prací oblastnímu inspektorátu práce, a to nejpozději do osmi dnů před předáním staveniště zhotoviteli. Povinnost se na něj vztahuje v případě, kdy při realizaci stavby celková předpokládaná doba trvání prací a činností je delší než 30 pracovních dnů, ve kterých budou vykonávány práce a činnosti a bude na nich pracovat současně více než 20 fyzických osob po dobu delší než 1 pracovní den, nebo celkový plánovaný objem prací a činností během realizace díla přesáhne 500 pracovních dnů v přepočtu na jednu fyzickou osobu (platí i v případě jednoho zhotovitele stavby).

Náležitosti oznámení jsou uvedeny v příloze č. 4 k nařízení vlády č. 591/2006 Sb. Může být doručeno v listinné nebo elektronické podobě. Stejnopis oznámení o zahájení prací musí být vyvěšen na viditelném místě u vstupu na staveniště po celou dobu provádění stavby až do ukončení prací a předání stavby stavebníkovi k užívání.

Na závěr chci uvést ještě jednu podstatnou informaci. Zadavatel stavby podle ustanovení § 15 odst. 3 zákona č. 309/2006 Sb. postupuje při výběru zhotovitele v souladu s požadavky na BOZP s ohledem na práce a činnosti vystavující zaměstnance zvýšenému ohrožení života nebo zdraví na staveništi uvedenými v plánu.

Údržba staveb a plán BOZP na staveništi

Z ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vyplývá, že za provádění stavby se považuje i provádění udržovacích prací. Příklady těchto prací jsou uvedeny v prováděcím předpise, nařízení vlády č. 591/2006 Sb.

V § 3 zmíněného nařízení vlády je uvedeno, že jimi jsou například malířské a natěračské práce, mytí a čištění oken, fasád nebo okapů, dále prohlídky, zkoušky, kontroly, revize a opravy technického vybavení a zařízení, jakož i montáž a demontáž jejich částí v rozsahu potřebném pro provedení těchto prohlídek, zkoušek, kontrol, revizí nebo oprav.

Tedy, jsou-li vykonávány udržovací práce za podmínek, kdy jsou překročeny limity stanovené v § 15 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb. nebo se jedná o práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví, je zadavatel udržovacích prací povinen zajistit zpracování plánu BOZP koordinátorem BOZP. Těmito pracemi jsou například práce, při kterých hrozí pád z výšky nebo do volné hloubky více než 10 m (např. při čištění komínů) nebo práce spojené s montáží a demontáží těžkých konstrukčních stavebních dílů kovových, betonových a dřevěných určených pro trvalé zabudování do staveb.

Připomínám, že udržovacími pracemi jsou i kontroly a revize. Tedy za určitých podmínek i na revizi hromosvodů je nutné zajistit zpracování plánu BOZP na staveništi koordinátorem BOZP.

Lze tedy shrnout, že z hlediska povinnosti zajistit zpracování plánu BOZP na staveništi není rozdíl mezi prováděním stavby a udržovacími pracemi, neboť stavenišťem není jen místo, na kterém se provádí stavba, ale i udržovací práce (§ 3 odst. 3 stavebního zákona).

Závěrem

Z výše uvedeného je zcela zřejmé, že společenství vlastníků bytových jednotek by při své činnosti neměla opomíjet oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, neboť se na ně z těchto oblastí vztahuje celá řada povinností. V případě jejich neplnění se vystavují nebezpečí nemalého finančního postihu ze strany státních kontrolních orgánů.

duben 2021

Tomáš Neugebauer
manažer BOZP